

Četrdeset godina Fakulteta islamskih nauka:

OBNOVITELJSKO RAZUMIJEVANJE ISLAMA

Intervju s prof. dr. Zuhdijom Hasanovićem

Razgovarala: Senada TAHIROVIĆ

UDK 378.6:28(497.6 Sarajevo)“1977/2017)(049.32)
DOI: 10.26340/muallim.v18i71.1604

Prof. dr. Zuhdija Hasanović, rođen je 1967. g. u Križevićima, općina Zvornik. Nakon završene Gazi Husrevbegove medrese, diplomirao je na Fakultetu islamskih nauka (tadašnji ITF), gdje je magistrirao, a potom stekao i zvanje doktora islamskih nauka, oblast Hadisa. Na Fakultetu islamskih nauka predavač je na predmetima *Pristupi sunnetu* i *Razumijevanje hadisa* i *Tematski hadis*. Autor je nekoliko originalnih djela, te više članaka iz oblasti historije, normativnosti i hermeneutike sunneta. Prof. Hasanović je također i prevodilac značajnih hadiskih djela, te recenzent i redaktor više knjiga i članaka iz oblasti hadiskih nauka. Od 2014. godine dekan je Fakulteta islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu.

SAŽETAK: Povodom jubileja četrdesete godišnjice djelovanja Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu, o značaju tog jubileja, doprinosu FIN-a razvoju islamske misli u BiH, provedenim reformama NPP-a u proteklom periodu, poziciji fakulteta, njegovim perspektivama ali i perspektivi alumnista FIN-a, te drugim pitanjima razgovarali smo s dekanom fakulteta, prof. dr. Zuhdijom Hasanovićem.

NOVI MUALIM: Uvaženi profesore Hasanoviću, Fakultet islamskih nauka u Sarajevu ovih dana obilježava jubilej četrdeset godina djelovanja. S tim u vezi, šta znači taj jubilej FIN-u, Islamskoj zajednici u BiH i muslimanima balkanske regije?

HASANOVIĆ: Fakultet islamskih nauka u svojoj četrdesetoj godini postojanja je jedan od četiri fakulteta koji djeluju u sastavu obrazovnog sistema Islamske zajednice i punopravni

član Univerziteta u Sarajevu. Po broju studenata i nastavnog osoblja čak i u okviru Sarajevskog univerziteta spada među manje fakultete, ali s obzirom na misiju koju ima njegov značaj u velikoj mjeri prevazilazi te brojke.

Ovih četrdeset godina za Fakultet islamskih nauka predstavlja period sazrijevanja i sigurnog hoda naprijed, prevazilaženje početnih problema, marginaliziranosti i obezvrijeđivanja, potom agresije i opsade, da

bi nakon toga uslijedio period konstantnog uspinjanja.

Ovaj jubilej je značajan za Islamsku zajednicu, jer 1.082 svršenika Fakulteta rade kao imami, hatibi, muallimi i muallime, glavni imami, nastavnici i profesori islamske vjeronauke, profesori vjerskih predmeta i odgajatelji u medresama i drugim odgojno-obrazovnim ustanovama te kao službenici u različitim organima i strukturi Islamske zajednice.

Oni organiziraju vjerski život u svojim džematima i kolektivima, ali i u najširem smislu vraćaju duhovnost i moralnost u naš svakodnevni život i snažna su protuteža konzumerističkim, nihilističkim, hedonističkim i drugim materijalističkim trendovima koji nas svakodnevno kroz različite medije zapljuskuju i nesvjesno ulaze u naše umove i srca. Zahvaljujući radu tih pregalaca još uvijek nisu zaboravljene vrijednosti poput angažiranosti, požrtvovanosti, nesebičnosti, poštenja, poštovanja, pažnje i ljubavi.

Budući da je stoljećima Sarajevo bilo vjerski, kulturni i obrazovni centar Balkana, da je mnogo naših svršenika s Kosova, Makedonije, Albanije, ali i iz Slovenije, Hrvatske, Srbije i Crne Gore očekuje se od Sarajeva, odnosno od Fakulteta islamskih nauka da vrati tu ulogu i da bude centar nastavnih i naučno-istraživačkih aktivnosti na polju islamskih nauka. Nekoliko posljednjih godina u saradnji s Centrom za napredne studije iz Sarajeva Fakultet organizira susrete nastavnika

medresa i fakulteta s Balkana kroz koje nastojimo ojačati saradnju i raditi na zajedničkim projektima.

Kada je u pitanju jedinstveni evropski akademski prostor Fakultet je prije nekoliko godina, kada se začela ideja o obrazovanju imama u Njemačkoj, prepoznat kao najadekvatnija adresa na kojoj će se u saradnji s našim nastavnicima osmišljavati studijski programi na novootvorenim centrima za islamsku teologiju u Tübingenu, Osnabrücku, Münsteru i Frankfurtu.

Redovno se održavaju konferencije koje tretiraju pitanja islama u Evropi, kvalitetnije integracije muslimana u evropska društva, savremene percepcije islama i razumijevanja islama koje je oslobođeno bilo kakvog ekstremizma, redukcionizma i isključivosti.

Ovakvo razumijevanje islama naših nastavnika je prepoznato u Evropi i oni su rado viđeni gosti na različitim konferencijama i forumima na kojima se razgovara o ovim pitanjima.

NOVI MUALIM: Kroz koje je razvojne faze FIN prošao u ove četiri decenije?

HASANOVIĆ: Fakultet islamskih nauka, pod imenom Islamski teološki fakultet, ustanovilo je 1977. najviše zakonodavno i predstavničko tijelo Islamske zajednice u tadašnjoj SFRJ – Sabor IZ-e. On je rezultat nastojanja i čežnje muslimana ovih prostora da imaju svoj visoko obrazovani vjerski kadar koji će promišljati islamsko učenje u skladu sa zahtjevima vremena i prostora na kome se nalazi, ali promišljanje koje će uvijek biti čvrsto utemeljeno na osnovnim izvorima islama Kur'anu i sunnetu.

Poznato je da je osnivanju Fakulteta islamskih nauka prethodio rad prestižnih visokobrazovnih ustanova: Gazi Husrev-begove medrese u vrijeme Osmanlijske države, Šerijatske sudačke škole u vrijeme Austro-Ugarske monarhije i Više islamske šerijatsko-teološke škole u doba Kraljevine Jugoslavije.

Nakon ukidanja šerijatskih sudova i Više islamske šerijatsko-teološke

“Ovaj jubilej je značajan za Islamsku zajednicu, jer 1.082 svršenika Fakulteta rade kao imami, hatibi, muallimi i muallime, glavni imami, nastavnici i profesori islamske vjeronauke, profesori vjerskih predmeta i odgajatelji u medresama i drugim odgojno-obrazovnim ustanovama te kao službenici u različitim organima i strukturi Islamske zajednice. Oni organiziraju vjerski život u svojim džematima i kolektivima, ali i u najširem smislu vraćaju duhovnost i moralnost u naš svakodnevni život i snažna su protuteža konzumerističkim, nihilističkim, hedonističkim i drugim materijalističkim trendovima koji nas svakodnevno kroz različite medije zapljuskuju i nesvjesno ulaze u naše umove i srca. Zahvaljujući radu tih pregalaca još uvijek nisu zaboravljene vrijednosti poput angažiranosti, požrtvovanosti, nesebičnosti, poštenja, poštovanja, pažnje i ljubavi.”

škole 1945. godine muslimani Balkana su ostali bez visokoobrazovne ustanove. Nakon 32 godine prekidu u kojem je dominirao socijalistički svjetonazor koji je vjeru i vjerske ustanove maksimalno marginalizirao i obezvjeđivao i kada se čekalo da odumru, predstavnici Islamske zajednice uz snažnu podršku prijatelja iz islamskih zemalja i konkretnu pomoć domaćeg vjerničkog stanovništva koji su se odricali svoje imovine da bi omogućili pokretanje Fakulteta ustanovljavaju Islamski teološki fakultet.

Prvih petnaest godina Fakultet je radio u vrlo nepovoljnim okolnostima, potom trpi agresiju i 1425 dana opsade Sarajeva. Nekoliko naših profesora, alumna i studenata su ubijeni, nekoliko nastavnika je zatočeno u logorima smrti, a mnogi su protjerani iz svojih zavičaja. Zgrada koju u toku agresije napušta, kao i zgrada u koju se preseljava bivaju granatirane i uništavane, ali Fakultet ni u najtežim ratnim trenucima nije prekidao rad.

Nakon agresije Fakultet islamskih nauka nastoji uz angažman svih svojih uposlenika i studenata te pomoć cijele Islamske zajednice, ispuniti zadatke koje mu nalaže Rijaset Islamske zajednice, kao njegov osnivač, potom Islamska zajednica općenito te šira društvena zajednica koja

očekuje prisustvo i snažnije djelovanje svršenika Fakulteta ne samo u odgojno-obrazovnim ustanovama, nego i u socijalnim ustanovama različitog karaktera. Posebno ističemo zahtjeve naših džemata izvan Bosne i Hercegovine te srodnih ustanova iz okruženja koje očekuju jaču akademsku saradnju s Fakultetom islamskih nauka.

U proteklih četrdeset godina Fakultet je uspio ustanoviti cjeloviti trociklični nastavni proces u skladu s Bolonjskom deklaracijom čime smo ušli u jedinstveni evropski akademski prostor koji omogućava nesmetanu razmjenu studenata i nastavnika te jaču naučno-istraživačku saradnju sa svim naučno-obrazovnim ustanovama u Evropi.

NOVI MUALIM: U čemu vidite najznačajniji doprinos FIN-a islamskoj misli u BiH?

HASANOVIĆ: Iako su nastavnici i saradnici Fakulteta svoje fakultetsko obrazovanje stjecali na univerzitetima širom svijeta od Čikaga, preko Švedske, Oxforda, Španije, Zagreba, Sarajeva, Beograda, Italije, Maroka, Sirije, Kaira, Saudijske Arabije, pa do Indije i Malezije ipak kroz nastavni proces, naučno-istraživački rad, kao i sve druge aktivnosti, posebno kroz

medijske nastupe oni na jedinstven način promoviraju razumijevanje i življenje islama koje je meritorno i atraktivno. Meritorno na način da je utemeljeno na osnovnim izvorima islama i da se u svim pitanjima krećemo u okvirima koje nam trasiraju ovi temelji islama, a atraktivno u smislu da je aktualno, jer se bavimo pitanjima našeg vremena i prostora, onim pitanjima koja tište Bošnjake dvadeset i prvog stoljeća.

Od samog pokretanja Islamskog teološkog fakulteta profesori su nastavili s promoviranjem obnoviteljskog, revivalističkog razumijevanja islama koje je imalo cilj da u našu svakodnevicu vrati one najljepše vrijednosti koje su bile karakteristične za vrijeme Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i prvih generacija i koje su uzdigle islamsku civilizaciju na svjetski tron, a koje je uvijek bilo između tradicionalističkog mišljenja koje je iskazivalo velike rezerve prema naučnim, kulturnim i civilizacijskim dostignućima drugih, ali istovremeno daleko i od onih intelektualaca koji su te vrijednosti nekritički prihvatili.

NOVI MUALIM: Koje su najvažnije odrednice posljednje reforme NPP-a na FIN-u?

HASANOVIĆ: Zakonska je obaveza nakon završetka jednog ciklusa studija da se provede ozbiljna analiza Nastavnog plana i programa i da se vrši njegova revizija. U ovih četrdeset godina djelovanja Fakulteta izvršeno je nekoliko revizija koje su imale za cilj uvrštavanje u Nastavni plan i program onih predmeta koji će osposobiti svršenika za kvalitetnije obavljanje poslova koji ga čekaju u budućnosti.

Kroz posljednju reformu razrađena su tri zasebna studijska programa: islamska teologija, islamska vjeronauka i religijska pedagogija i obrazovanje imama, hatiba i muallima (mladića) i muallima (djevojaka) i svaki od ovih programa ima svoje ishode učenja i profil svršenika kojeg želi odgojiti i obrazovati.

Posljednjom reformom pokušalo se ostvariti nekoliko ciljeva. Prije svega

razumijevati studij na Fakultetu kao nadogradnju znanja koja su stečena u medresi, tako da se uz jezgrovito i vrlo kratko ponavljanje pređenog gradiva nastave izučavati islamske nauke na Fakultetu obrađujući teme koje nisu uopće ili ne na takav način obrađivane u medresi. Druga tendencija jeste da se studentima omogući da izučavaju one nauke za koje imaju afiniteta. To je omogućeno uvrštavanjem u Nastavni plan i program većeg broja izbornih predmeta. Svaki student ima mogućnost da odabere predmet koji ga interesira, odnosno da se upoznaje s naučnom oblašću kojoj se želi posvetiti. Cilj je, također, uvoditi u nastavu što više praktičnih sadržaja tako da se studenti kroz praktikum, da'vu, imamet, hatabet, metodiku i sl. predmete što više osposobljavaju za poslove koje namjeravaju raditi po završetku studija.

NOVI MUALIM: Koliko ste zadovoljni naučno-istraživačkim segmentom rada na FIN-u?

HASANOVIĆ: Iako je primarna zadaća Fakulteta islamskih nauka, kao i svakog drugog fakulteta, vođenje nastavnog procesa, ipak je naučno-istraživački rad neodvojivi dio misije svake visokobrazovne ustanove, jer, on, ustvari, pokazuje relevantnost i kvalitet nastavnog procesa i oni se uvijek prožimaju, nadopunjuju i oplemenjuju jedan drugi.

Vrlo rano je Fakultet pokrenuo svoju izdavačku djelatnost Fakulteta kroz koju se tretiraju relevantna pitanja i aktualiziraju različiti aspekti islama, a u okviru koje je objavljeno, osim 20 brojeva *Zbornika radova*, isto toliko udžbenika, trideset i sedam hrestomatija te mnogo drugih originalnih djela i prijevoda, monografija i naučnih studija iz temeljnih islamskih nauka. Izdvajamo samo prijevod tefsira Sejjiida Kutba *Fi zilalil-Kur'an* (U okrilju Kur'ana) koji je objavljen u trideset knjiga.

Također je važno istaći da je u prethodnom periodu Fakultet organizirao veliki broj izuzetno značajnih domaćih i međunarodnih naučnih skupova, na kojima se govorilo

o značajnim ličnostima muslimanskog mišljenja, kao što su: Ebu Hamid el-Gazali, Muhamed Ikbal, Dželaluddin Rumi, Muhamed Tajib Okić, Mehmed Handžić, Husein Đozo, Ahmed Smajlović, Hamdija Čemerlić i dr. ili su tretirana savremena pitanja kao što su: islamska scena u BiH, ekologija, uzroci uspona i pada islamske civilizacije, promjenljivo i nepromjenljivo u islamskoj misli i praksi, islamsko obrazovanje u Evropi, međureligijski dijalog i sl.

Fakultet je ugostio najistaknutije svjetske intelektualce koji govore i pišu o islamu, kao što su: Sejjid Husein Nasr, John Esposito, Tarik Ramadan, Jusuf el-Karadavi, Rašid el-Ganuši, Mehmed Gormez, Ekmeleddin Ihsanoglu, rahm. Muhammed Seid Ramadan el-Buti i mnoge druge, kao što su i naši nastavnici učestvovali na najpoznatijim međunarodnim konferencijama u svijetu.

Sve ovo govori o širokoj lepezi aktivnosti naših nastavnika i saradnika koja se nikada nije ograničavala samo na predavaonicu i nastavni proces u najužem smislu riječi.

NOVI MUALIM: U prošloj akademskoj godini FIN je pokrenuo treći ciklus studija (doktorski studij) na FIN-u. Prema elaboratu za pokretanje ovog studija, "ovaj doktorski studijski program zamišljen je kao dio jednog kontinuiranog i složenog procesa neprekinutog znanstvenog i stručnog usavršavanja, jer od znanstveno-stručne kompetentnosti odnosno didaktičke sposobnosti tumačenja sadržaja ili "jezika vjere" koji prirodno podrazumijevaju neumitne promjene, zavisit će kvalitet obrazovanja u islamskim naukama i institucijama Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na svim nivoima, kao i kvalitet njihove društvene percepcije u okviru akademske i kulturne zajednice u našoj državi." Kakva je zainteresiranost za ovaj program i kakva su očekivanja FIN-a od njega?

HASANOVIĆ: U skladu s Bolonjskim principima Fakultet islamskih nauka je u akad. 2015./2016. godini pokrenuo trogodišnji doktorski studij i do sada su upisane dvije generacije. Za razliku od ranijeg modela kada je student nakon okončanog postdiplomskog studija i urađene

“Od samog pokretanja Islamskog teološkog fakulteta profesori su nastavili s promoviranjem obnoviteljskog, revivalističkog razumijevanja islama koje je imalo cilj da u našu svakodnevicu vrati one najljepše vrijednosti koje su bile karakteristične za vrijeme Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i prvih generacija i koje su uzdigne islamsku civilizaciju na svjetski tron, a koje je uvijek bilo između tradicionalističkog mišljenja koje je iskazivalo velike rezerve prema naučnim, kulturnim i civilizacijskim dostignućima drugih, ali istovremeno daleko i od onih intelektualaca koji su te vrijednosti nekritički prihvatili.”

magistarske radnje pristupao izravno izradi doktorske disertacije sada se doktorski studij sastoji od predavanja i polaganja ispita u prva četiri semestra koji također obuhvataju objavljivanje četiri naučna rada, odnosno dva rada i učestvovanje na dvije naučne konferencije. Nastavni

sadržaji koji se slušaju i polažu pripadaju sljedećim islamskim naukama: akaid, tefsir, hadis, fikh, islamska filozofija, islamska civilizacija i religijska pedagogija.

Nakon izvršenih ovih obaveza još u četvrtom semestru doktorand brani sinopsis doktorskog rada, a nakon

toga u trećoj godini studija piše i brani doktorsku disertaciju. Po uspješnom okončanju studija kandidat stječe zvanje “doktora islamskih nauka”, s navođenjem uže naučne oblasti u kojoj je radio doktorsku tezu.

Mogu reći da smo izuzetno zadovoljni kandidatima koji su upisali doktorski studij, radi se o duhovno, moralno i intelektualno vrlo zrelim osobama koje kvalitetno obavljaju povjerene im poslove unutar Islamske zajednice i koji će završetkom dokorskog studija, s Božijom pomoći, donijeti sasvim novi kvalitet savremenom razumijevanju islama.

NOVI MUALIM: U proteklm godinama profesori FIN-a, možemo kazati i tradicionalno već, aktivno su učestvovali u vjerskom životu muslimana ovih prostora, sudjelujući u onim debatama u kojima su tretirana relevantna pitanja iz polja njihove akademske ekspertize i tako, što se od njih i očekuje, isctavali pravac kretanja svoje zajednice. Koliko ste Vi, kao dekan, zadovoljni njihovim angažmanom i postoji li plan za neke nove iskorake u pravcu šireg i jačeg angažmana profesora FIN-a u oblikovanju vjerskog života u našim džematima?

HASANOVIĆ: Profesori Fakulteta, nastavnici i saradnici, bez obzira na svoje redovne obaveze na Fakultetu, vrlo često su prisutni u našim džematima. Oni drže hutbe, vazove, tribine i naučne skupove različitog karaktera i s različitim povodima u domovini i inozemstvu. Posebno je prisustvo naših profesora primjetno u toku ramazana i rebiul-evvela, mjeseca Božijeg Poslanika, s.a.v.s., ali i u danima kada obilježavamo značajne datume i ličnosti iz naše povijesti.

Osim na razvijanju novih studijskih programa Fakultet islamskih nauka će, ako Bog da, posebno raditi na cjeloživotnom učenju svojih svršenika. Smatramo da je to puno korisnije i djelotvornije od izravnog učestvovanja naših profesora u različitim vjerskim, kulturnim i edukativnim sadržajima u našim džematima.

Kada su u pitanju nastavnici i profesori islamske vjeronauke Fakultet

već na osnovu Ugovora kojeg je potpisao s Ministarstvom za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo organizira dva puta godišnje edukativni program koji ima za cilj upoznavanje svršenika s najnovijim istraživanjima, otkrićima i promišljanjima u oblasti kojom se bave te pružanje samim učesnicima prilike da kroz radionice razmjenjuju iskustva i dolaze do najboljih rješenja za probleme na koje nailaze u radu.

Želimo u saradnji s Upravom za obrazovanje i nauku Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini na sličan način koncipirati cjeloživotno učenje za naše imame, hatibe, muallime, nastavnike temeljnih vjerskih predmeta, kao i za službenike u različitim ustanovama i organima Islamske zajednice. Smatramo da je vrlo bitno omogućiti stalno usavršavanje naših uposlenicima čime ćemo i kvalitet našeg rada i općenito života podizati na viši nivo.

NOVI MUALIM: Fakultet islamskih nauka je od 2013. godine punopravna članica Univerziteta u Sarajevu. Šta je to donijelo FIN-u, i šta to danas znači za UNSA?

HASANOVIĆ: Fakultet je još 2004. godine postao pridruženom članicom Univerziteta u Sarajevu, a Zakonom o visokom obrazovanju koji je donesen krajem 2013. godine postao je i punopravnom članicom.

Ovim članstvom Fakultet islamskih nauka u Sarajevu izašao je iz akademske, kulturne i naučne izolacije i ušao na široka vrata u jedinstveni evropski akademski prostor i time stekao mogućnost institucionalno snažnijeg i neposrednijeg djelovanja na društvene, socijalne, kulturne i naučno-obrazovne procese, kako u zemlji tako i u inozemstvu, kroz intenzivnije aktivnosti razmjene studenata, nastavnika te kvalitetnijeg organiziranja naučnih skupova. Naše ukupno djelovanje zadobilo je jači institucionalni kredibilitet.

S druge strane, ulaskom teoloških fakulteta, jer je s Fakultetom islamskih nauka i Katolički bogoslovni fakultet postao punopravnom članicom,

“Svjesni utjecaja kojeg vjera i ljudi vjere (teolozi) imaju u društvu već drugu godinu dana zajedno s kolegama s Katoličkog bogoslovnog fakulteta iz Sarajeva i Pravoslavnog bogoslovnog fakulteta iz Foče i Međunarodnom humanitarnom i razvojnom agencijom Catholic Relief Services (CRS) radimo na organiziranju zajedničkog teološkog magistarskog programa o izgradnji mira iz teološke perspektive koji bi trebao biti pokrenut već ove akademske godine te s ciljem internacionalizacije bosanskohercegovačke percepcije islama radi se na pokretanju, također, magistarskog programa o islamu u Evropi na engleskom jeziku.”

Univerzitet u Sarajevu dobiva na svojoj vjerodostojnosti, jer se tako otvara za sva naučna polja i time pokazuje da ne ignorira teološko učenje i duhovne vrijednosti čovjeka, štaviše, potvrđuje odgojno-obrazovni, društveni i kulturni značaj vjere i vjerskih obrazovnih ustanova, koje su, kao što je općepoznato, bile temelj na kojem su uspostavljeni najpoznatiji univerziteti u svijetu.

NOVI MUALIM: Kakva je saradnja FIN-a s drugim visokoškolskim institucijama kojima je osnivač IZ u BiH? Te kakva je saradnja FIN s drugim, domaćim i međunarodnim visokoškolskim institucijama?

HASANOVIĆ: Kao što je poznato, Fakultet islamskih nauka s ostala tri fakulteta: islamskim pedagoškim fakultetima u Zenici i Bihaću i Fakultetom za islamske studije u Novom Pazaru čine jedinstveni obrazovni sistem Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. U nastavnom procesu, posebno na drugom i trećem ciklusu, oslonjeni smo jedni na druge. Fakultet za islamske studije u Novom Pazaru godinama je ugošćavao spoljne saradnike s ova tri bosanskohercegovačka fakulteta. Na Odsjeku za arapski jezik i književnost na Islamskom pedagoškom fakultetu u Zenici nastavu svake godine drže nastavnici s Katedre za filologiju Kur'ana s našeg fakulteta. Također su u Bihać odlazili nastavnici iz Zenice i iz Sarajeva.

Vrlo često učestvujemo na naučnim skupovima u zemlji, ali i u inozemstvu, suorganizatori smo različitih

seminara, simpozija, konferencija, kao što je bila konferencija o islamskoj vjeronauki koju su organizirali Islamski pedagoški fakultet u Zenici, Islamski pedagoški fakultet u Bihaću i Fakultet islamskih nauka.

Predstoji nam jače uvezivanje, a što je skoro cijenjeni reisul-ulema dr. Husein-ef. Kavazović na sastanku s predstavnicima obrazovnih ustanova Islamske zajednice, i naglasio, na način da organiziramo zajednički master studij islamske vjeronauke ili sl.

Saradnja sa srodnim visokoškolskim ustanovama u svijetu je također veoma dobra. Fakultet je prije nekoliko godina, kada se začela ideja o obrazovanju imama u Njemačkoj, prepoznat kao najadekvatnija adresa na kojoj će se u saradnji s našim nastavnicima osmišljavati studijski programi na novootvorenim centrima za islamsku teologiju u Tübingenu, Osnabrücku, Münsteru i Frankfurtu.

Posljednje dvije godine organiziramo naučne skupove o islamskom obrazovanju u Evropi koje imaju za cilj da nas upoznaju sa sistemom obrazovanja, nastavnim planovima i programima, literaturom, ishodima i ciljevima izučavanja islamskih nauka u Evropi.

Sa srodnim naučno-obrazovnim ustanovama redovno održavamo konferencije koje tretiraju pitanja islama u Evropi, kvalitetnije integracije muslimana u evropska društva, savremene percepcije islama i razumijevanja islama koje je oslobođeno bilo kakvog ekstremizma, redukcionizma i isključivosti.

NOVI MUALIM: U fakultetskom vodiču za buduće studente u dijelu *Perspektive zapošljavanja* stoji da “Svršenici i svršenice Fakulteta islamskih nauka u svojstvu vjerskih službenika i službenica različitih profila kao i istaknutih kulturnih i javnih djelatnika danas su neodvojivi dio i aktivni kreatori bosanskohercegovačke zbilje. Kontinuirano se radi na povećanju kompetencija svršenika i svršenica Fakulteta, ali i na osiguravanju novih radnih mjesta unutar i izvan Islamske zajednice.” Imate li uvid, gdje se alumnisti FIN-a najviše angažiraju?

HASANOVIĆ: Nažalost, još uvijek nemamo preciznih podataka o svim našim svršenicima, gdje su i šta rade, ali se baza tih informacija razvija i nadam se da ćemo, ako Bog da, vrlo brzo imati potpune podatke o svim našim alumnistima.

Prvi ciklus studija na Fakultetu je do sada završilo 1.082 studenta, drugi ciklus ukupno 109 i doktorsku radnju odbranio 41 student i oni su uglavnom imami, hatibi, muallimi i muallime, glavni imami, nastavnici i profesori islamske vjeronauke,

profesori vjerskih predmeta i odgajatelji u medresama i drugim odgojno-obrazovnim ustanovama, službenici u različitim organima i strukturi Islamske zajednice.

Želim naglasiti da najodgovornije pozicije u Islamskoj zajednici zauzimaju svršenici Fakulteta: reisul-ulema, predsjednik Sabora, direktori uprava, muftije, dekani i direktori medresa su svršenici našeg fakulteta.

Ovi podaci govore da svršenici Fakulteta islamskih nauka prožimaju sve organe i ustanove Islamske zajednice, ali kroz islamsku vjeronauku i druge poslove koje obavljaju u široj društvenoj zajednici pozitivno utječu i na sve društvene tokove i zbivanja u bosanskohercegovačkom društvu i daju svoj prepoznatljiv pečat savremenoj interpretaciji islama.

Naši svršenici vrlo odgovorno izvršavaju svoju misiju imama, hatiba i muallima širom svijeta: od Amerike, preko Zapadne Evrope do Australije.

NOVI MUALIM: U jesen 2014. tadašnji direktor Uprave za obrazovanje i nauku, dr. Amir Karić govoreći

o realnim potrebama IZ-e u BiH za imamskim i muallimskim kadrom i budućim procjenama tih potreba kazao da će, između ostalog, “biti neophodno redizajnirati pojedine studijske odsjeke?”. Da li je do toga došlo?

HASANOVIĆ: Fakultet svoje aktivnosti odvija u skladu sa “Strategijom razvoja visokog obrazovanja i naučno-istraživačkog rada Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u periodu od 2014. do 2024.” i bez obzira na sve poteškoće i ograničenja: nedostatak finansijskih sredstava za veća ulaganja, ograničeni prostorni kapaciteti, nemogućnost angažiranja asistenata Fakultet islamskih nauka se ipak iz godine u godinu sve više razvija što se, između ostalog, vidi i po broju programa koji se mogu studirati na Fakultetu.

Fakultet će, ako Bog da, nastaviti zadovoljavati potrebe prije svega Islamske, a zatim i šire društvene zajednice. Nastojat ćemo da prepoznamo te potrebe i da na daleko brži i efikasniji način nego do sada

djelujemo na njihovom ispunjavanju. Tako je planirano da od iduće akademske godine krećemo s jednogodišnjim magistarskim studijskim programom za religijski turizam.

Nastavljamo s razvijanjem studijskog programa za imame, hatibe i muallime pokrećući magistarski (master) studij koji će našim svršenicima omogućiti stjecanje jačih kompetencija te ne samo kvalitetnije organiziranje vjerskog života i bolje snalaženje u različitim tipovima džemata, nego i uspješnije duhovno i moralno snaženje naših džematlija.

Svjesni utjecaja kojeg vjera i ljudi vjere (teolozi) imaju u društvu već drugu godinu dana zajedno s kolegama s Katoličkog bogoslovnog fakulteta iz Sarajeva i Pravoslavnog bogoslovnog fakulteta iz Foče i Međunarodnom humanitarnom i razvojnom agencijom Catholic Relief Services (CRS) radimo na organiziranju zajedničkog

teološkog magistarskog programa o izgradnji mira iz teološke perspektive koji bi trebao biti pokrenut već ove akademske godine te s ciljem internacionalizacije bosanskohercegovačke percepcije islama radi se na pokretanju, također, magistarskog programa o islamu u Evropi na engleskom jeziku.

NOVI MUALIM: Gdje vidite FIN u narednih deset godina?

HASANOVIĆ: Uzdajući se u Allaha, dž.š., radeći na osnovu ranije spomenute Strategije i dobro potpomognuti od naših nesebičnih muslimana koji su pomagali svojim donacijama Fakultet sve ove godine iskreno se nadam da će naša najstarija visokobrazovna ustanova svoj pedeseti rođendan dočekati u dvije temeljito renovirane zgrade u kojima će biti dovoljno prostora za sve studijske programe, pa i one koji se drže na engleskom i

arapskom jeziku o islamu u Evropi, s daleko većim brojem nastavnika i saradnika, koji uz redovne obaveze unutar nastavnog procesa održavaju edukativne programe u okviru cjeloživotnog učenja i sezonske škole (proljetne, ljetne i jesenje) za naše studente iz Evrope.

Vidim Fakultet s jakim Centrom za Kur'an i sunnet na kojem djeluje Sekcija za hifz s velikim brojem hafiza i stalnim aktivnostima na uvezivanju nastavnika islamskih nauka s Balkana.

Vidim, ako Bog da, popunjeni Studentski dom u kojem se ne može naći slobodni krevet i u kojem se studenti osjećaju slobodnima i sretnima što sami mogu organizirati različite vjerske, kulturne i edukativne sadržaje kojima privlače svoje kolege i kolegice s drugih fakulteta s kojima zajedno grade bolje bosanskohercegovačko društvo.

الموجز

أربعون عاما وكنية الدراسات الإسلامية في سراييفو

الفهم التجديدي للإسلام

حوار مع الأستاذ الدكتور زهدي حسانوفيتش

أجرت الحوار سنادا طاهروفيتش

بمناسبة مرور أربعين عاما على تأسيس كلية الدراسات الإسلامية في سراييفو، أجرينا هذا الحوار مع عميد الكلية الأستاذ الدكتور زهدي حسانوفيتش، حيث تحدثنا معه عن هذه المناسبة، وعن إسهامات الكلية في تنمية الفكر الإسلامي في البوسنة والمهرسك، والإصلاحات التي أجريت في البرامج والمناهج في الفترة الماضية، وعن مكانة الكلية ومستقبلها ومستقبل خريجائها، وعن مواضيع أخرى.

Summary

FORTY YEARS OF FACULTY OF ISLAMIC STUDIES: REVIVALIST'S UNDERSTANDING OF ISLAM

Interview with prof. Dr. Zuhdija Hasanović
by Senada Tahirović

On the occasion of the 40th jubilee celebration of the Faculty of Islamic studies in Sarajevo we talked to the dean of the faculty, prof. Dr. Zuhdija Hasanović. The professor gave an insight into the significance of this jubilee, contribution of the faculty in the development of the Islamic thought in B&H, reforms of its plan and program, the faculty's status, its prospects as well as the perspective of alumni of the Faculty of Islamic Studies.